

MARIBORSKI

Cena 1 Din

VEČERNIK

„JUTRA“

Uredništvo in uprava: Maribor, Gosposka ul. 11 / Telefon uredništva 3440, uprave 2455
Izhaja razen nedelje in praznikov vsak dan ob 16. uri / Velja mesečno prejemnik
v upravi ali po pošti 10 Din, dostavljen na dom 12 Din / Oglaš po ceniku / Oglaš
sprejema tudi oglašni oddelček „Jutra“ v Ljubljani / Poštni čekovi račun št. 11400

Denarni in gospodarski eksperimenti Amerike

INFLACIJA IN ZNIŽANJE DELOVNEGA TEDNA.

Med tem ko se na svetovni gospodarski konferenci v Londonu pripravljajo delegati raznih držav in kontinentov, gredo Združene države Severne Amerike pod vodstvom svojega novega predsednika Franklina Roosevelta brezobzirno svojo pot. Dasi je ta pot za druge države in posebno za Evropo slaba, moramo vendar priznati, da je zanje vsaj začasno dobra. Kontrolirana inflacija je naenkrat odstranila pomanjkanje likvidnega denarja. Cirkulacija je s tem postala večja, cene so se dvignile in z njimi seveda tudi konzumi. Notranja trgovina zopet cvete, pa tudi v zunanji se pozna porast. Uspehi so torej povsod vidni in dobri, mrtva točka je prekoračena, kriza umetno, rekli bi nasilno zloinjena.

Ali pa ni vse to izganjanje hudiča z belcebubom? Na to vprašanje je mogoč vnaprej samo delen odgovor. Pred vsem je gotovo to, da bi bil efekt takoj paraliziran, če bi Združeni državam sledile tudi tiste države Evrope in drugih celin, ki vztrajajo še vedno pri zlati valutni podlagi. To velja seveda samo za zunanjo trgovino, ker v notranji to ne bi prineslo škod, kakor kvečjemu če bi druge valute šle še nižje in bi bil uvoz cenejši kakor domača produkcija. V tem primeru so pa vsaki državi takoj na razpolago razna obrambna sredstva, najprej seveda ona obrambni carini. V notranji trgovini bi bilo vsodnejše to, če bi prešla inflacija od kontrolirane na nekontrolirano. V tem primeru bi Roosevelt in njegovi pač vedeli kje so inflacijo pričeli, ne bi pa vedeli, kje se bo končala. Tu je torej največji riziko ameriške inflacije, tu je Ahilova peta! Prav za prav pa je kontrolirana inflacija v tej obliki trenutno nekaj novega, zato so prerokovanja za ali proti njej lahko prav tako pravilna kakor napačna. Pravi odgovor bo dal še nadaljnji razvoj, čas, na katerega moramo čakati. Če se Rooseveltovo delo obnese, bodo morali seči po njem tudi drugi, seveda prilagojeno k svojim posebnim razmeram in potrebam. Če se pa ne obnese, bo koristno svarilo.

Mnogo važnejše in dalekosežnejše kakor inflacija je pa najnovejša Rooseveltovo delo, katero moramo pozdraviti vsi brez pridržka, ker pomeni začetek dočela novega veka v socialni ureditvi dela. Tu mislimo na zmanjšanje delovnega tedna ob istočasni določitvi minimalnih mezd. Vsi ekonomski in sociološki sveta so

soglasno ugotovili, da je glavni vzrok svetovne gospodarske krize v hiperprodukciji, ki je posledica tehnizacije in racionalizacije. To pa le posredno, to se pravi po brezposelnosti, ki jo je povzročila in s tem zmanjšala nabavna denarna sredstva in konzumi. Dobrin samih kot takih ni preveč, saj živijo milijoni v največjem pomanjkanju, samo široki sloji, zlasti poljedelski in delavski, si jih zaradi pomanjkanja ali prenikavega zaslužka ne morejo privoščiti. Za odpravo tega zla so že na zborovanjih mednarodov v Ženevi predlagali: zmanjšanje delovnega tedna, posebno v industriji, toda vse je — kakor zadnje čase vedno — ostalo je na papirju. Šele Roosevelt izjavlja teorijo v praksi v večjem obsegu.

Konkretno gre tu za to, da se razdeli delo v tovarni ali drugem obratu tako, da bo vsak delavec ali nameščenec delal na teden namesto n. pr. 48 samo 40 ur, toda kljub temu pri taki plači ali mezd, da bo zagotovljen njegov eksistenčni minimum. To pa pomeni prenehanje, da n. pr. 100 delavcev, ki so delali vsak 48 ur na teden, da so opravili neko delo, pri 40 urnem delu za to delo ne bo več zadostovalo. Podjetje bo moralo zaposliti toliko novih delavcev in nameščenec, kolikor je odpadlo delovnih ur. Pri 100 delavcih in prehodu od 48 na 40 delavni ur se pravi, da bo treba 20 novih delavcev. Obrat bo tako zaposloval namesto 100 sedaj 120 delavcev ali nameščenec, ki bodo vsi dobili vsaj določen minimum mezd ali plač! Tako dobimo pri enem samem obratu s 100 delavci prostora za namestitev 20 dotlej brezposelnih! Če bi se izvedlo to namah v vseh industrijah in podjetjih sveta, v enem samem tednu ne bi bilo nobenega brezposelnega človeka več!

Taka rešitev problema je pa tudi edino v skladu s modernim napredkom, ki človeštvu ne sme biti v pogubo, marveč v srečo. Moderni človek mora zaradi tehnizacije in racionalizacije dobiti ob zadostnem zaslužku tudi zadosti časa zase, za razvedrilo, sport, izobrazbo itd. Izguba ima pri tem samo kapitalizem, kateremu se na ta način zmanjša čisti dobiček, toda tudi ta izguba je bolj teoretična kakor praktična, kajti z odpravo brezposelnosti se dvigne kupna moč, z njo konzumi, konzumi pa produkcija in sicer manjši, a pogostejši zaslužek. Tu je Amerika torej stopila na pot, ki edina kaže v svetlejšo bodočnost.

Ustanovitev Jugoslovanske nacionalne stranke

SPREJEM PROGRAMA IN STATUTOV NOVE STRANKE. — VOLITEV PREDSEDSTVA IN GLAVNIH ODBOROV. NIKOLA UZUNOVIČ PREDSEDNIK J. N. S.

BEOGRAD, 21. julija. Včerašnji kongres JRKD pomeni odločen mejnik v življenju te naše vodilne vsedržavne stranke, ki je vzrasla iz načel politike 6. januarja l. 1929. Na kongresu je bilo 1902 verificiranih delegatov. Po verifikaciji je prečital narodni poslanec Mihajlo Živančević poročilo o delu začasnega glavnega odbora stranke, katero je kongres soglasno odobril. Nato je sledila določitev novega imena stranke, pri kateri je predlagal začasni predsednik Nikola Uzunović ime: Jugoslovanska nacionalna stranka. Tudi ta predlog je bil sprejet soglasno in z velikim navdušenjem. Po opoldanski prekinitvi se je nadaljeval kongres ob 17.30. Predsednik Uzunović je določil sledeči dnevni red: Poročilo o programu stranke. O njem je poročal narodni poslanec Juraj Demetrovič, naglašujoč kot temelj jugoslovansko narodno in državno edinstvo. Program obsega nadalje vsa vprašanja notranje in zunanje politike. Naslednja točka je bila: Čitanje novih statinov stranke. Prečital jih je generalni tajnik, minister dr. Albert Kramer. Po sprejetju statinov je bilo zasedanje kongresa ob 19.30 prekinjeno in med odmorom je bila

zadnja seja začasnega glavnega odbora, ob 20.30 se je pa kongres nadaljeval. Soglasno je bilo izvoljeno sledeče vodstvo stranke: predsednik Nikola Uzunović, podpredsednik dr. Vojta Marinković, dr. Milan Srškić, dr. Kosta Kumanudi, dr. Albert Kramer, Ivan Pucelj, dr. Svetislav Popović, Boža Maksimović, Juraj Demetrovič, Pavao Matica, Karlo Kovačević, generalni tajnik dr. Albert Kramer, generalni blagajnik Ilija Mihajlovič. V ožji glavni odbor, ki ima 45 članov, so bili izvoljeni poleg drugih: dr. Albert Kramer, Ivan Pucelj, Adolf Ribnikar, senatorja dr. Janko Rajer in dr. Miroslav Ploj. V širši glavni odbor so bili izvoljeni poleg drugih: dr. Albert Kramer, Ivan Pucelj, Adolf Ribnikar, Josip Benko, Milan Mravlj, Lovro Petrovar, dr. Stane Rape, dr. Miroslav Ploj, dr. Vladimir Ravnihar, dr. Janko Rajer, Ivan Prekoršek, Albin Koman, Ivan Terček, Ivan Pipan, Ivan Tavčar, dr. Franjo Lipold, Ivan Matko, Franc Sirc, Avgust Dolinšek, Rudolf Juvan, dr. Ivan Sajovic, dr. Ernest Kalan, dr. Vinko Rapotec in Ivan Urek. Ob 21. uri je bil nato kongres zaključen.

Italija ne misli na teritorialno ekspanzijo?

IZJAVA BIVŠEGA POSLANIKA DE JOURVENELA. POINCARE JE ZADOVOLJEN S PAKTOM ŠTIRIH VELESIL.

PARIZ, 21. julija. V svojem predvčerašnjem poročilu zunanjemu ministru Paulu-Boncourju, je bivši rimski poslanik de Jourvenel naglasil med drugimi, da vprašanje pomorske razorožitve in Tunisa v njegovih rimskih pogajanjih nista prav preveč napredovali. Na drugi strani je pa dala Italija prepričanje, da ne misli na teritorialno ekspanzijo. Prav ta izjava je omogočila popuščanje napetosti napram Jugoslaviji in podaljšanje italoromunskega prijateljskega pakta. Vsa ta dejstva so pa zopet po svoje pripomogla k splošnemu pomirjenju.

PARIZ, 21. julija. »Excelsior« objavlja intervju z nekdanjim ministrskim predsednikom in predsednikom republike Raymondom Poincaréjem,

ki se mudi trenutno na oddihu v Chamignyu. Poincaré, ki je zelo boder, je izjavil na vprašanje intervjuvanta o splošnem položaju naslednje: »Položaj ni tako slab, kakor ga skušajo naslikati pesniki. Neprestano toženje o krizi smatram za nevarno«. Na vprašanje, kakšno stališče zavzema napram paktu štirih velesil, je Poincaré izjavil: »Sedaj je odvisno vse od tega, kako se bo izkazal pakt v praksi. Mnenja sem, da prinaša pakt štirih velesil tako Franciji, kakor tudi Italiji le prednosti in koristi. Če se bo sta sedaj, kakor slišim, sestala še Musolini in Daladier, bo prinesel ta sestanek v nadaljnjem razvoju italijansko-francoskih odnosov še najlepše sadove«.

Vprašanje francoskega poslanika v Rimu

PARIZ, 21. julija. »Matin« se bavi z vprašanjem izpolnitve praznega mesta francoskega poslanika v Rimu in ugotavlja, da gre v tem primeru za razčiščenje popolnoma načelnega vprašanja. Dočim bi nekateri radi videli na tem mestu v Rimu kako politično osebnost, se zavzema drugi del francoskega javnega mnenja za to, da se pošlje v Rim poklicen diplomat. Če bo zbrana za to mesto politična osebnost, bo s tem izpolnjena Mussolinijeva želja, ki bi rad pozdravil v Rimu kot poslanika senatorja Reneja Besnarda. Odločitev ima v svojih rokah predsednik vlade Daladier, ki se sedaj bavi z načelno stranjo tega kočljivega vprašanja.

TRGOVINSKA POGODBA Z GRČIJO. ATENE, 21. julija. Atenska agencija poroča: Sinoči ob 22. uri je bila tukaj podpisana grško-jugoslovanska trgovinska pogodba.

Obletnica konca nemške demokracije

BERLIN, 21. julija. »Germania« piše o priliki včerašnjega dne, da je to zgodovinski dan, ker se je posrečilo 20. julija leta 1932. takratnemu kancelarju von Papenu porušiti trde zidove strankarskega vladanja v Nemčiji, ki jih je sezidal dr. Brüning. To prvo veliko delo je otvorilo široka vrata trdnjave, katero so potem narodni socialisti 30. januarja tem lažje zmagovalno zavzeli.

NEMŠKI KONKORDAT PODPISAN. VATIKAN, 21. julija. Včeraj dopoldne ob 11.30 je bil podpisan konkordat z Nemčijo.

REKORD MLADEGA ROOSEVELTA. NEWYORK, 21. julija. Kakor poroča »New York Herald«, je dosegel sin predsednika Roosevelta nov rekord. V ponedeljek se je ločil od svoje žene in takoj ponoči odletel z letalom v Chicago, kjer se je zaročil z miss Ruth Googinsovo.

Na zunaj izolacija na znotraj razdor

DELO FRANCIE ZA POPOLNO IZOLACIJO NEMČIJE. GÖRINGOVO ROZVARENJE PROTI HITLERJU.

BERLIN, 21. julija. »Germania« objavlja z Dunaja vest, da pripravlja Francija na vseh straneh popolno izolacijo in cerniranje nacionalne Nemčije. To nje delo je bilo doslej uspešno že v Ameriki, Angliji, Avstriji in Poljski. Nadaljnji njen pomemben uspeh je tajna pogodba, ki je bila sklenjena med Poljsko in Sovjetsko Rusijo. To pogodbo sta sklenila poljski zunanji minister polkovnik Beck in namestnik komisarja za zunanje zadeve Krestinski. V tej tajni pogodbi je predvidena tudi skupna borba Poljske in Rusije proti imperialistični Nemčiji. Rusija daje Poljski na razpolago svojo močno vojno industrijo in se obvezuje z vsemi sredstvi pobijati protipoljsko nacionalistično ukrajinsko agitacijo.

LONDON, 21. julija. Dopisnik »Morning Post« v Berlinu poroča, da zavze-

ma borba med Göringom in Hitlerjem vedno ostrejši oblike. Göring dela sedaj na tem, da bi ne bil Hitler v primeru odstopa državnega predsednika maršala Hindenburga izvoljen na njegovo mesto. Göringov kandidat za mesto državnega predsednika je princ Filip Hessenski, ki je sedaj na Hessenskem deželni namestnik, njegova žena pa je hči italijanskega kralja. Göring se hoče očitno na vsak način zavarovati in okrepiti napram Hitlerju.

HENDERSON ZOPET PRI HITLERJU. MONAKOVO, 21. julija. Na poti od Prage preko Monakovega v Pariz se je sestel včeraj popoldne predsednik ženevske razorožitvene konference Artur Henderson s kancelarjem Hitlerjem. Temu sestanku je prisostvoval tudi zunanji minister baron von Neurath.

Dnevne vesti

Konec kralja naših tihotapcev

Aretacija Mariborčana Franca Vidoviča v Zagrebu.

Preteklo nedeljo je prišla zagrebska policija nekega tihotapca saharina in drugih monopolskih predmetov, o katerem pa v interesu preiskave ni dala nekaj dni nobenih podrobnih podatkov. Šele sedaj, ko je preiskava končana, se doznavajo naslednje podrobnosti:

V nedeljo popoldne sta opazila dva carinska uradnika v Zagrebu v Krajiški ulici osebni avtomobil z evidenčno številko 2-672 iz Maribora, na katerega sta bila že prej opozorjena, češ, da vozi s seboj razno vtihotapljeno monopolsko blago. Uradnika sta avtomobil ustavila in naročila šoferju Francu Vidoviču, da ju odpelje na policijo v Petrinsko ulico. Vidovič se je delal nevednega in nedolžno spraševal, zakaj mora na policijo. Ni pa mu nič pomagalo in je naposled le vozil v smeri proti policiji. Nenadoma pa je ustavil avtomobil in izjavil, da ima defekt na motorju. Eden izmed uradnikov je stopil na cesto, dočim je drugi hotel storiti isto. V trenutku pa, ko je drugi carinik stopal na tlak, je Vidovič nenadoma pognal avtomobil in hotel pobegniti. Na klice obeh carinikov je ustavil nekaj korakov dalje Vidovič neki detektiv z namenjenim samokresom v roki. Sedaj je

Vidovič spoznal, da ne more uiti in je odpeljal vse tri uradnike na policijo.

Tamkaj je skušal nekaj časa tajiti, da bi bil v zvezi s tihotapstvom monopolskih predmetov, ko pa so cariniki in stražniki spravili izpod sedežev v avtomobilu na dan 50 kilogramov saharina, 2 kilograma kreslinih kamenčkov in 80 vžigalnikov, je svojo krivdo priznal. Po daljšem zasliševanju je izdal tudi svojega sokrivca, ki mu je pomagal razpečevati vtihotapljeno blago. Bil je to neki Valentin Hrastnik, stanujoč v Klajcih v Zagrebu. Policija je takoj odšla na Klajcihovo stanovanje, kjer se pa kljub vsemu trkanju vrata niso odprla. Neki policijski agent se je poslužil zvijače in se izdal pred vrati za Vidoviča, ki da je pripeljal saharin in drugo blago. Na te njegove besede so se vrata takoj odprla in sta bila Hrastnik ter njegova žena aretirana. V Hrastnikovem stanovanju kljub najnatančnejši preiskavi ni bilo najdeno prav nič tihotapskega blaga, ker ga je Hrastnik že vsega pravočasno vnovčil.

Dočim je bila Hrastnikova žena izpuščena, sta bila Vidovič in Hrastnik izročena carinskim oblastim v nadaljnje postopanje.

Iz sodne službe. K okrajnemu sodišču v Murski Soboti je premeščen g. Bogomir Roš, sodnik okrajnega sodišča v Dolnji Lendavi.

Vojaška vest. K poveljstvu mariborskega vojnega okrožja je bil imenovan za službo podporočnik g. Pavel Gal.

Zdravniška vest. V imenik zdravniške zbornice za dravsko banovino je bil vpisan zdravnik volonter gosp. dr. Franjo Smerdu iz Maribora.

Sprememba v vodstvu mariborskega frančiškanskega samostana. Dosedanji gvardijan pater Severin Korošec je iz zdravstvenih razlogov odložil svoje mesto, na katero je bil imenovan pater Gracijan Heric iz Ljubljane.

Premestitev v gozdarski službi. Od okrajnega glavarstva v Murski Soboti je premeščen podgozdar g. Vekoslav Musič k okrajnemu glavarstvu v Slovenjgradec.

Poroka. V Slovenjgradcu se je poročil znani planinec in javni delavec g. Ivo Kvac, bančni prokurist z gđc. Trudo Schmautzerjevo. Priči sta bila tovarnar g. Fran Mikolič iz Slovenjgradca in zdravnik g. dr. Stane Lutman iz Maribora. Mladi par je poročil prof. mariborskega bogoslovja g. dr. Josip Somrek. Obilo srečel!

Mestna organizacija JRKD za III. okraj. Melje poziva svoje člane na izredni sestanek 23. tm. ob 10. uri v gostilni Košir. Prosimo točne udeležbe zaradi priprav za veliki manifestacijski shod, ki bo 15. avgusta v Mariboru.

Banovinski uslužbenci za železniške vozne olajšave. Včeraj jutraj so prispeli v Beograd zastopniki banovinskih uslužbencev iz vseh 9 banovin, da intervenirajo pri prometnem ministru glede voznih olajšav za banovinske uslužbenke, ki jim pripadajo po zakonu in jtn vendar doslej še niso bile priznane. Danes in jutri bodo deputacije sprejete pri prometnem in notranjem ministru.

Opozorilo Poštne hranilnice. Vsi gospodarski krogi in sploh vsi, ki se poslužujejo čekovnih položnic poštne hranilnice, se opozarjajo, da se morajo položnice datirati z dnem, ko se denarni znesek vplača. Položnice z napačnimi ali popravljenimi datumi se ne bodo sprejemale.

Dva koncerta v mestnem parku. Jutri zvečer bo priredilo olepševalno društvo v mestnem parku od 20. do 21.30 večerni promenadni koncert, na katerem bo igrala vojaška godba pod taktirko kapelnika g. Svobode. V nedeljo popoldne pa bo v parku od 11. do 12. ure prvi promenadni koncert godbe »Lira« pod vodstvom kapelnika g. Paliča.

Darilo. Namesto venca na grob očetu, oziroma tistu sta darovala g. Anton in g. Alojzja Reibenschuh s Pobrežja tukajšnjemu gasilskemu društvu 200 Din, za kar jima načelstvo izreka prirčno zahvalo.

Druga obsodba liških vstašev. Državno sodišče za zaščito države je razglasilo včeraj dopoldne sodbo proti liškim vstašem Josipu Japundžiću in tovarišem, ki so bili obsojeni: Josip Japundžić na 15 let ječe, trajno izgubo častnih pravic in odpust iz državne službe; Berislav Bedeković na 12 let ječe in trajno izgubo častnih pravic; Nikola Asančajić na 4 leta ječe in 5 letno izgubo častnih pravic; Juraj Frković na 6 let ječe in trajno izgubo častnih pravic; Albin Hamersmidt na 6 let ječe in trajno izgubo častnih pravic; Josip Čačić na dosmrtno ječo in trajno izgubo častnih pravic; Štefan Malvas na dosmrtno ječo, trajno izgubo častnih pravic in odpust iz službe; Milan Stilić na 10 mesecev strogega zapor; Ivan Štimac in Nikola Devčić pa vsak na 6 let ječe in trajno izgubo častnih pravic.

Prepovedane knjige in brošure. Notranje ministrstvo je prepovedalo uvažanje in razširjanje v naši državi v Firenci izdane knjige »L'ora di Nicolo Tomaseo«. Z odlokom savske banske uprave je prepovedano prodajanje in razširjanje brošure »Podzemna Italija« od Dina Montanara, tiskane v Zagrebu, in brošure »Hrvatsko pitanje«, ki jo je spisal profesor dr. Rudolf Horvat in je bila izdana l. 1923. v Zagrebu.

Velika skupščina družbe sv. Cirila in Metoda bo letos 10. septembra v Ptuj. Ob tej priliki bo tudi proslava 25letnice ustanovitve ptujskega Sokola in nas bo ta proslava spominjala na žalostne zgodovinske septemberske dogodke pred 25. leti, ki zavzemajo tako važno mesto v zgodovini našega narodnega preporajanja.

Zvezna strelska družina pri Sv. Juriju ob Pesnici bo priredila v nedeljo 23. tm. veliko nagradno strelsko tekmo, pri kateri so določeni za najboljše strelce krasni dobitki. Tekma se bo pričela ob 9. uri jutraj. Iz Maribora bo vozil avtobus izpred hotela »Orel« ob 8.30 in ob 12.45. Uprava mariborskega strelskega okrožja naproša vse ostale strelske družine, da se tekme polnoštevilno udeležijo.

Glasbeno društvo železničarskih delavcev in uslužbencev v Mariboru priredi 23. julija 1935 svoj izlet v gostilno »Anderle« v Radvanju ob 15. (3.) uri popoldne. Nastopi cela godba pod taktirko g. Schönherrja. Vstopnine prosto! Vsi člani in prijatelji godbe se vljudno vabijo. Odbor.

V soboto, dne 22. julija veselica z nagejini in velikimi presenečenji. V nedeljo koncert vojaške godbe v »Veliki kavarni«.

Članstvu obeh podružnic CMD v Mariboru. — Pozivamo celokupno članstvo CMD v Mariboru, da se izleta narodnih društev k Sv. Duhu dne 6. avgusta t. l. polnoštevilno udeležijo. Za predsednika I. Šoni.

Velika strelska tekma v Mariboru. Tukajšnje strelsko okrožje bo priredilo v dneh 13., 14. in 15. avgusta, torej v zaključnih dneh »Mariborskega tedna«, ko se vsi udeleženci lahko poslužijo vozne ugodnosti na železnica, okrožno strelsko tekmo v velikem slogu na vojaškem strelišču v Radvanju. Za najboljše strelce so določene mnogoštevilne lepe nagrade.

Vse zvezne strelske družine s teritorija mariborskega strelskega okrožja se pozivajo, da takoj prijavijo strelskemu okrožju v Mariboru vse svoje člane, ki se bodo udeležili velike okrožne tekme v dneh 13., 14. in 15. avgusta v Mariboru in ki reflektirajo na obed na strelišču. — Cena obeda je 6 Din za osebo.

Jugoslovansko plinarsko in vodovodno združenje, ki ima svoj sedež v Zagrebu, bo imelo osmi letni kongres in občni zbor letos v Mariboru, in sicer v dneh 4., 5. in 6. avgusta, torej v času »Mariborskega tedna«. Spored je določen v glavnem naslednje: Dne 4. avgusta ob 18. uri bo konferenca predstavnikov plinar in vodovodov, ob 21. uri pa pozdravni večer v kavarni »Park«. V soboto 5. avgusta se bo b 8. uri pričela glavna skupščina združenja, ob 9.30 bodo otvoritev kongresa in razna strokovna predavanja o važnih občinskih podjetjih in gospodarskih ustanovah, ob 13. uri bo obed na Mariborskem otoku, ob 15. uri ogled mestne plinarne in mestnega vodovoda, ob 20. uri pa banket v restavraciji hotela »Orel«. V nedeljo 6. avgusta bodo udeleženci kongresa in ostali gostje napravili z avtobusi izlet na Falo, v Ruše in Rogaško Slatino. Na Fali si bodo ogledali elektrarno na Dravi, v Rušah tamkajšnjo veliko tovarno za duših, zadnji prijetni oddih in počitek pa bo v Rogaški Slatini, ki je nedvomno eno naših najlepših zdravilišč in letovišč. Kongresa se bodo udeležili mnogoštevilni odlični predstavniki naših in tujih v omenjeni stroki spadajočih mestnih podjetij. Posebno odlično bodo zastopani Čehoslovaki in Poljaki, ki so že poslali svoje mnogoštevilne prijave.

Dve novi žrtvi Drave in Mure. Pri Janževem vrhu v bližini Ribnice na Pohorju je naplavila Drava truplo neznanega približno 60 let starega moškega srednje močne postave, plešastega in visokega 168 cm. Truplo, ki je ležalo v vodi popolnoma nago, je našel na plitvini posestnik Anton Pavlič iz Brezove. Utopljenec je imel na temenu majhno rano, ki jo je dobil najbrž pri padcu v vodo. Sodi se, da je ležalo truplo v Dravi približno 14 dni. Očividno gre za nesrečo. V ponedeljek je naplavila Mura pri kroškem brodu truplo neznanega, okrog 20 let starega moškega, srednje postave in kostanjevih las. Utopljenec je bil oblečen samo v črne kopalne hlače z rdečim trakom. Glavo je imel vso obtolčeno in polno ran, ki jih je zadobil najbrže na kamenju, ko ga je tok vode nosil s seboj. Po izvršeni sodni obdukciji je bil utopljenec pokopan na kroškem pokopališču. Po vseh znakih sodeč je Mura prinesla truplo najbrže iz Avstrije.

Živalske kužne bolezni v dravski banovini. Uradni izkaz o živalskih kužnih boleznih v naši banovini izkazuje 10. tm. 68 dvorcev okuženih s svinjsko kugo, 22 dvorcev je bilo okuženih s svinjsko rdečico in 1 dvorec s steklino.

Trg za ribe. Na današnjem trgu so se prodajali škombri po 26 Din, palamide pa po 28 Din kg.

Grajski kino. Od danes pa do vključno ponedeljka najboljša in najveselejša zvočna opereta »Grofica Marica«. Krasen Film s Hubertom Marischko, Dorotheo Wiekovo, Ernestom Verebesom in Szökejem Szakallom v glavnih vlogah. Sijajna glasba, izborna petje, vesela vsebina spremlja ta film od konca do kraja. Pride najboljši Tauberjev film »Melodija ljubeznic«.

Kino Union. Od danes petka dalje ekso tični senzacionalni pustolovni vefilm »Maradu«. Film, ki nam prikazuje vse krasote in grozote skrivnostne džungle in izbruh ognjenika »Maraduja«. Globoka vsebina, krasna glasba.

Pri revmatizmu v glavi, ledjih, plečih, živčnih bolečinah v kolkah, usedu (Hexenschuss) se uporablja naravna Franc-Jozefova voda z velikim pridom pri vsakdanjem izpiranju prebavnega kanala.

Pri zapeki, motnjah pri prebavi, gorčici v želodcu, krvnih navalah, glavobolu, splošni slabosti vzemite jutraj na tešče kozarec »Franc Josefove« grenčice. Po izkušnjah, nabranih na klinikah za notranje bolezni, je »Franz Josefova« grenčica, izredno dobrodejno odvajalno sredstvo.

Pravočasna rešitev iz dravskih valov. Včerajšnje solnčno in vroče julijsko popoldne je izvabilo v vodo vse, ki so le količak utegnili otresti se vsakdanjega dela v tesnih pisarnah, obratih ali stanovanjih. Na Mariborskem otoku je bilo zelo živahno, dosti pa ni za kopališčem zaostajalo tudi obrežje Drave, ki je še vedno precej mrzla in kalna. Popoldne kmalu po obedu se je kopala med drugimi ljudmi v bližini Dravske ulice v Dravi tudi 12letna učenka Jospina Berglesova iz Zgornjega Radvanja. Deklica je zašla nenadoma v globokejšo vodo, ki jo je pričela zaradi svojega močnega toka odnašati s seboj in jo vleči proti dnu. Njeno stisko so opazili še pravočasno ostali kopalci, ki so Berglesovo potegnili na breg že nezvestno. Reševalci, ki so takoj po obvestilu prihiteli v Dravsko ulico, so deklico po krajšem trudu spravili k zavesti, tako da je mogla oditi po primernem okrepčilu sama domov.

S kolesom v motorno kolo. Včeraj popoldne je zavozila 35letna delavka Alojzija Androseva s svojim kolesom v neko nasproti ji vozeče motorno kolo, ki se pri padcu občutno poškodovala na desni nogi nad kolenom. Reševalci so jo prepeljali v bolnišnico.

Žrtev motociklista. Predvčerajšnjim zvečer je zavozil na Ptujski cesti neznan motociklist, ki je drevel z veliko brzino v smeri iz mesta, v kolesarja Martina Hojnika in ga podrl na tla. Hojnik je obležal nezavesten v prahu z zlomljeno levo nogo. Motociklist je takoj, ne da bi se sploh kaj zanimal za žrtev svoje ne previdnosti in divjanja, nadaljeval vožnjo. Nezavestnemu Hojniku so priskočili na pomoč pasanti, ki so poklicali mariborske reševalce, ki so ponesrečenca prepeljali v bolnišnico.

Nezgoda. Včeraj opoldne je padla v nekem tukajšnjem lokalu godbenica Ana Kolarjeva iz Gosposke ulice tako nesrečno, da si je zlomila levo nogo v gležnju. Prepeljana je bila v bolnišnico.

Po 60 letih prijet vlomilec. V Murski Soboti je bil te dni aretiran delavec in godbenik Vincenc Horvat iz Beltincev, ki je bil osumljen, da je 1. februarja leta 1927. vlomil v poštni urad v Križevcih in odnesel manjšo vsoto denarja, dočim zneska 45.000 Din k sreči ni opazil. Tedaj je zapustil vlomilec na steklu na petrolejki dobro vidne prstne odtise, ki so postali sedaj zanj usodni. Mariborska policija je dobila v primerjavo s tedanjimi prstnimi odtisi tudi prstne odtise prijatelja Horvata in ugotovila, da je identičen s takratnim vlomilecem.

Dve tatvini. V kleparsko delavnico mojstra Andrašiča v Strossmayerjevi ul. je vlomil v noči na danes neznan tat in se obilno preskrbel z raznim vlomilskim orodjem. Med drugim je odnesel več sredstev, vrtni stroj in žago za železo. Z vrta pri Ahitkovi gostilni je bilo ukradenih 200 glavice česna, vrednih 200 Din.

Nesreča s samokresom. Pred dnevi so tesali sodaril na dvorišču trgovca gosp. Krefta v Cankovi doge za sode. Med dopoldansko južino je razkazoval delavec Ludvik Krenos svojemu tovarišu Francu Pelcu iz Slatine Radencev svoj samokres, ki pa se je nenadoma po nesrečnem naključju sprožil in je zadela krogla Pelca v levo stran trebuha ter izstopila na hrbtu. Ranjenec je bil takoj prepeljan v radgonsko bolnišnico, kjer zdravniki upajo, da mu bodo rešili življenje.

Pod kolesi voza. V četrtek zvečer je padel pod težko naloženi seneni voz 39letni oskrbnik Adam Jangišič iz Rance, ki so mu šla kolesa čez desno nogo in mu jo zlomila nad kolenom. Mariborski rešilni avtomobil je prepeljal ponesrečenca v mariborsko bolnišnico.

Vremensko poročilo mariborske meteorološke postaje. Davi ob 7. uri je kazal toplomer 17 stopinj C; minimalna temperatura je znašala 15,4 stopinj C; barometer je kazal pri 19,8 stopinjah 740,8, reduciran na ničlo pa 738,4; relativna vlaga 84; vreme je tiho in jasno.

Prekop med Atlantikom in Sredozemskim morjem

CANAL DE DEUX MERS.

Največje tehniško podjetje Francije »Société technique«, je nedavno sklenilo, da bo takoj začelo prva dela na gradnji »kanala dveh morij«.

»Canal de deux mers« je ime za projektirani prekop preko Francije, ki naj bi spajal po najkrajši poti francoski obali Atlantskega oceana in Sredozemskega morja. Stroški za zgradbo tega prekopa so preračunjeni na 15 milijard frankov. Zato je vzbudil omenjeni sklep družbe »Société technique« v najširših krogih Francije in ostalega sveta veliko presenečenje. Na drugi strani pa polagata delavstvo in brezposelni svet svoje veliko upanje na to gigantsko podjetje.

Treba je poudariti, da nadkraljuje projektirani prekop s svojo tehnično koncepcijo sloviti Sueški in tudi Panamski prekop. Na atlantski strani se bo začel prekop v bližini Bordeauxa, svoj končni iztek pa bo imel v višini Narbonne ob sredozemski obali. Z ozirom na dejstvo, da bo »prekop dveh morij« skrajšal morskot pot med atlantskim vojnim pristaniščem v Brestu in sredozemsko pomorsko vojno bazo v Toulonu za celih 1800 km, se smatra, da je njegov glavni pomen pred vsemi strateškega značaja.

Atlantsko in sredozemsko francosko vojno brodovje bi bilo na ta način združeno v izredno pomorsko bojno silo. Na podlagi omenjenega načrta se ceni bodoči povprečni čas plovbe skozi prekop kvečjemu 40 do 50 ur, kar je pač odvisno od velikosti in tonaže bojnih ladij. Ta čas popolnoma zadostuje, da more Francija tudi v primeru nenadnega konflikta s katerokoli državo še v pravem času poslati potrebne bojne ladje v ogroženo področje.

Pa tudi gospodarski pomen projektiranega prekopa prav v ničemer ne zaostaja za njegovimi strateškimi prednostmi. Z uresničenjem tega načrta bi bil znatno oslavljen pomen Gibraltarskega preliva kot kontrolne postaje v prometu med Atlantskim oceanom in Sredozemskim morjem. Zlasti občutno bi bili z njim okodovani interesi španskih in portugalskih pristanišč ob sedanjih krožni progi okrog Pirenejskega polotoka.

S pametno in trezno presojo dosedanjih in bodočih prevoznih podatkov prihajamo do sklepa, da bi ta prekop naposled tudi živo okrepil promet med Evropo in Indijo. Z istim ozirom le na tehniko prometa bi prinašal »prekop dveh morij« posebne gospodarske prednosti zlasti francoskim premogovnikom, ki bi za-

vzeli tako izredno ugoden položaj napram ostalim proizvajalcem premoga.

Vendar se pa zdi, da stopa veliki gospodarski pomen »prekopa dveh morij« v ozadje pred svojim političnim pomenom. Z njegovo zgraditvijo bi si Francija mogla osvojiti še neko drugo prednost. Kot lastnica največje vojske na kopnem v Evropi bi ji bila z izvedbo omenjenega načrta tudi zagotovljena premoč na vsem Sredozemlju.

Anglija je sicer še vedno največja evropska pomorska velesila s svojo mornarico, ki ima 813.350 ton. Toda njene pomorske edinice so razporejene tako, da morejo varovati angleške interese prav po vseh, tudi najoddaljenejših delih zemeljske oble. Nasprotno pa ima francoska pomorska bojna moč »samo« 454 tisoč ton, pa je zato razdeljena mnogo ugodnejše od angleškega bojnega brodovja. Zaradi ožjega razmerja svojih prekomorskih posesti ima francoska pomorska sila praktično mnogo ugodnejšo razporeditev od angleškega in italijanskega brodovja. Slednje šteje le 355.000 ton bojnih ladij.

»Canal de deux mers« ustvarja torej s svojim uresničenjem popolnoma novo situacijo v razmerju moči med evropskimi pomorskimi velesilami. Kakor naglašata turinska »Stampa« v nekem svojem strokovnem članku, je naletela ustvaritev velikega francoskega načrta za zgradbo omenjenega prekopa na veliko nezadovoljstvo in nerazpoloženje v Italiji, ki še vedno zama zahteva pomorsko pariteto s Francijo.

V trenutku, ko bodo francoske bojne ladje zaplule preko celine ob Bordeauxu do Narbonne, bo dobila italijanska pomorska moč izredno okrepljenega nasprotnika. Italija ima sicer mnogo bolj moderne bojne ladje kakor Francija, ki uporablja še vedno mnoge zastarele tipe. Toda omenjeno razmerje se ne bo moglo še dolgo spremeniti v korist Italije že iz samih finančnih razlogov ne.

Denarno zagotovitev projektiranega prekopa je prevzela v obliki obveznic posebna »Compagnie nationale du Canal de deux mers«. Prekop bi bil dolg 450 km, globok 12 m, širok na svojem dnu 60 m, na vodni površini pa bo merila širina prekopa približno 100 metrov. Z ozirom na to bosta lahko istočasno pluli po prekopu v nasprotnih si smereh dve bojni ladji tipa »Dunkerque«, ki se pravkar gradi kot najmodernejša bojna ladja Francije.

Priprave za jadranski pakt

STRAHOVITO UTRJEVANJE ITALIJSKE MEJE NAPRAM JUGOSLAVIJI.

Vojaške zgradbe, ki jih Italijani že več mesecev grade na obmejnem sektorju pri Reki, še niso dokončane. Okrog teh modernih utrd, ki se grade na hribu Sv. Katarine, so postavljene ograje iz lesa, zemlje in proda. S Sušaka, Trsata in okoliških točk se prav lepo vidijo ti umetni zidovi, maskirani z zemljo in zeleno prebarvani. Ponoči še vedno odmevajo eksplozije min in hrup težkih strojev za vrtanje skalovja. Tako na tem sektorju, kakor tudi vzdolž cele državne meje tja do Idrije grade Italijani moderne podzemeljske trdnjave.

Ljudje, ki prihajajo iz obmejnih krajev pripovedujejo, da se v zadnjih dneh vsa ta vojaška gradbena dela forsirajo s prav besno naglim tempom. Idrija postala važno središče v vsem gornjem obmejnem sektorju in vsej širši okolici. Italijani jo silno utrjujejo in ustvarjajo iz nje središče za vse bodoče velike vojne operacije. Tudi tukaj odmevajo noč za nočjo neprestane eksplozije min in se sliši zamaolko bobnenje in rohnenje strojev, s katerimi se grade podzemeljski hodniki v trdi skali, kjer bodo nameščena ogromna skladišča za streljivo in vse vojaške potrebščine ter varna zavetišča za italijansko vojaštvo.

Vsa ta dela opravljajo posebni delavci, ki delajo pod nadzorstvom in s sodelovanjem vojaštva. Promet je na tem ozemlju strogo prenovčan in se brez posebnih izkaznic nihče ne sme približati

sektorjem, na katerih se vrše omenjena dela. Da bi se promet čim bolj omejil, je zaprta tudi cesta, ki vodi skozi Idrijsko dolino do Bele. Kdorkoli se nahaja v bližini ograjenih prostorov, je najstrožje kaznovan. Mimo tega se grade vojašnice in razna velika skladišča ter mogočne betonske utrdbe. Ker dosedanjí idrijski vodovod ni mogel več zadoščati potrebam vojaštva v teh krajih, so zgradili Italijani sedaj še drug mogočen vodovod.

Za zdravstveni napredek našega naroda

Pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja bo 19. avgusta v Beogradu na svečan način otvorjena prva državna higijenska razstava, ki bo nameščena v prostorih nove tehnične fakultete beogradskega vseučilišča. Razstava bo odprta od 19. avgusta do 21. septembra in bo razdeljena na več oddelkov, posvečenih vsem panogam medicine in higijene: demografiji in plemenski higijeni, medicinski etno grafiji, osebni higijeni, prehrani, higijeni dela, sportu, turizmu, kopališčem in klimatskim zdraviliščem, zdravstveni prosveti, javnemu in zasebnemu zdravstvenemu delu, znanstveni medicini, higijeni mater in otrok, higijeni in zaščiti šolske mladine, nalezljivim boleznim, tuberkulozi, veneričnim boleznim, malariji, bor-

bi proti alkoholu, ostalim družabnim boleznim, malariji, borbi proti alkoholu, ostalim družabnim boleznim, higijeni stanovanja, higijeni in asanaciji vasi, splošni higijeni, živinozdravstvu in ureditvi bolnišnic ter zdravilišč.

Mimo tega bo del razstavnih prostorov dan na razpolago razstavljalcem industrijskih, obrtniških in trgovskih izdelkov, kolikor so v zvezi s prvim delom razstave. Drugi del razstave bo imel sledeče oddelke: higijeno človeških naselbin, gospodarstva, gospodinjstva in stanovanj, vsa tožadevna pomožna tehnična sredstva, sanitetno tehniko, pridelovanje in predelovanje življenjskih potrebščin, gimnastiko in sport, razkuževalna sredstva, opremo laboratorijev, bolnišniške potrebščine, instrumente in zdravstvene aparate ter zdravstveno in sportno literaturo.

Razstava, ki bo predstavljala rezultate in ilustracijo dolgoletnega in napornega dela na pospeševanju narodnega zdravja, je obrnila na sebe najživahnejšo pozornost in zanimanje vseh strokovnih, pa tudi laičnih krogov. Naša ožja domovina s svojimi vzorno urejenimi zdravstvenimi zavodi in ustanovami bo zastopana na razstavi prav izdatno in nazorno.

Pluj

Pojasnjena smrt pod kolesi vlaka. Včeraj smo poročali, da so našli na plujski progi razmesarjeno truplo neznanca s sokojsko legitimacijo Martina Gumzeja od Jurija ob juž. žel. Gospa Gumzej, ki je na prvo vest prihitel k Sv. Lovrencu na Dr. p. je v pokojniku takoj spoznala svojega sina in izjavila, da je že več dni pripovedoval, da se bo ubil, ker ne more dobiti službe. Po tej izjavi je zločin izključen, zato so truplo nesrečnega mladeniča pokopali danes na pokopališču pri Sv. Lovrencu na Dr. p.

Tatinska družba. Policija je izsledila družbo, ki je kradla neki tukajšnji tvrdki sirove kože in jih prodajala raznim trgovcem. Doslej je prišla dva člana. — Škoda še ni precejena, a je znatna.

Sejem za živino 18. t. m. Prignanih je bilo 530 živali, prodanih pa 237. Krave so se prodajale po 2 do 4, telice 2,50 do 4,50, voli 3 do 4,50, biki 2,50 do 4 Din kg žive teže. Konji so stali od 300 do 3500 Din.

Sokolstvo

Sokol Maribor I. Vsi udeleženci lanskega tajnega izleta se še gotovo dobro spominjajo nanj. Lani je ta izlet organiziral moški prednjaški zbor. Letos nam je organiziral ženski prednjaški zbor sličen izlet. Vsi smo zelo radovedni, kam nas bodo zapeljale naše članice. Izlet bo 22. in 23. t. m. Udeleženci bodo razdeljeni na tri skupine. Prva skupina bo za »cepinarje« in jo vodi br. Wölle. Udeleženci te skupine lahko vzamejo s seboj tudi vrvi. Odhod za to skupino bo v soboto ob 18. uri izpred kadetnice. Drugo skupino vodi br. Klima, ta je za te »srednje«. Tretjo skupino pa vodi br. Cerkvenič, v to skupino se lahko javijo »platfusarji«. Odhod za obe skupini je v nedeljo ob 5. uri zjutraj izpred kadetnice. Pripadniki Sokola I., ki bi se udeležili izleta, naj se javijo do petka (danes) zvečer pri br. vodnikih, sestri načelnici ali pri br. Zotterju v Vetrinjski ulici. Naraščaj se lahko javi samo v zadnji dve skupini. Za sveže seno in dobro razpoloženje je poskrbljeno. Na svidenje na izletu! Zdravo!

Nemške tajne radlo postaje na Češkem.

Na Češkoslovaškem ima trenutno 80 radioamaterskih oddajnih postaj na kratke valove dovoljenje obratovati po posebnem odloku ministrstva pošte. Poštne oblasti pa so ugotovile, da obstoja na češkoslovaškem državnem ozemlju tudi še nadaljnjih 5 tajnih radio oddajnih postaj na kratke valove, ki so očitno v službi novega režima v Nemčiji. Te tajne postaje namreč obratujejo z nemškimi signali. Češkoslovaška poštna uprava je napovedala tem postajam neizprosno boj, zaenkrat seveda le še z besedo, ker je z vsemi svojimi sredstvi trenutno proti skrivačicam brez vsake moči in še ni mogla izslediti njihovega skrivališča.

Sport

SK Železničar : ISSK Maribor 4:3 (3:2)

Včeraj popoldne se je odigrala druga tekma v tekmovanju za pokal mariborskega medklubskega odbora, ki ga je darovala tvrdka Stojec, in sicer med SK Železničarjem in ISSK Mariborom. Moštvi sta nastopili v naslednjih postavah: Železničar: Jandl, Wagner, Frangeš III, Efferl, Frangeš I, Škof, Ronjak, Pavlin, Pezdicek I, Pezdicek II, Konrad.

Maribor: Gutmeier, Kirbiš, Obersnel, Kokot, Konič, Kukanja, Jurgec, Konič II, Vesnaver II, Miloš, Peklar.

Kakor je iz postav razvidno, je ISSK Maribor nastopil s popolnoma novo napadalno vrsto in tudi v zadnjih vrstah je enajstotica bila nekoliko pregrupirana. Moštvo je včeraj zaigralo z redkim elanom in požrtvovalnostjo, ki je že dolgo nismo vajeni od našega prvaka. Nič zato, če so včeraj izgubili, doprinesli pa so nam dokaz, da sta v vrstah ISSK Maribora zopet zavladala sportni duh in ljubezen do kluba, ki bosta obrodila zopet nove lavorike za procvit in napredek slovenskega sporta v Mariboru. Kdor je videl včeraj enajstotico ISSK Maribora igrati, mora dati mladim fantom vse priznanje in pohvalo. Vsi deli moštva so bili enako dobri in sicer v obeh smereh. Zmago bi si popolnoma zaslužili, če ne bi bilo raznih ovir...

Železničar je po sreči odnesel zmago. Ne da bi hoteli zmanjšati njegov uspeh, je treba vendar poudariti, da je bila zmaga dosežena v zelo srečnih okolištinah. Železničar je postavil na polje precej izenačeno moštvo. Imel je zelo aktivno krilsko vrsto, ki je zelo dragoceno in izdatno sodelovala z obrambo. V napadu so bili zelo dobri Pezdicek I. in II. in Ronjak; Pavlin je v polju lepo zaigral, pred golom pa ni bil nevaren. V obrambi je bil najboljši stari lev Wagner, ki je skupaj z vratarjem rešil marsikatero zelo situacijo.

Igra je bila od začetka pa prav do konca zelo živahna in tudi zanimiva. Take tekme že dolgo nismo imeli prilike videti.

Sodnik g. Mohonko si je z včerajšnjo tekmo zapravljal še ono malo zaupanja, ki smo ga imeli v njegove že itak skromne sposobnosti. Njegova zasluga je tudi, da je bila tekma v drugem polčasu ostra, ker ni znal poizkuse proti fairnesu v kafi zatreti. S svojim včerajšnjim sojenjem je napravil SK Železničarju zelo dvomljivo uslugo.

RFC BUCARESTI : SK ŽELEZNIČAR.

Za nedeljsko tekmo vlada v mariborskih sportnih krogih veliko zanimanje, in to po vsej pravici. Prvak Bukarešte RFC Bukaresti je moštvo, ki po znanju dosega profesionalne klube Madžarske, s katerimi je mnogokrat igral in dosegel lepe rezultate. Romunski nogometaši pridejo k nam iz Ljubljane, kjer bodo jutri zvečer nastopili proti Primorju. SK Železničarja čaka težka naloga, a prepričani smo, da bodo dosegli časten rezultat. Seveda bodo morali dati vse iz sebe z voljo in brezmejno požrtvovalnostjo. Za nedeljsko tekmo se dobe vstopnice pri tvrdki Stojec v Jurčevici ulici. Cene vstopnicam so: stojnica 10 Din, sedež pa 20 Din.

Ce rabinova hči ljubi kristjana. Blizu Lvova se je hčerka rabina Majoviča sprla s svojim očetom, ker ji ni dovolil poročiti se z nekim kristjanom. Da se maščuje nad očetom, je ponoči demolirala vso sinagogo, raztrgala vse molitvenike in razbila vse svečnike in klopi, nato pa se je v sinagogi obesila. Zato se morajo sedaj vsi židje iz tamkajšnjega okrožja pokoriti mesec dni.

Madžarska prestolnica se uči stradati. V neki debati v madžarski gospodski zbornici je bilo ugotovljeno, da je padel konzum življenjskih potrebščin v madžarskem glavnem mestu Budimpešti z milijona meterskih stotov v preteklem letu na 700.000 meterskih stotov v letošnjem letu, dočim se je prebivalstvo v istem času znatno pomnožilo. Kakor kažejo navedena dejstva, pritegujejo Budimpeštani prav krepko svoje jermene na hlačah...

Marlj Skatani:

OCEANOPOLIS

Roman o skrivnosti človeške prošlosti

Pozneje sem jo presenetila v trenutku, ko vas je mamila v zabavišču osrednjega gledališča. Pozabila je bila uporabiti aparat za izločanje tujih vplivov, zato sem videla in vedela vse, kar je počela z vami. S posebno pripravo, s katero se lahko človeku vsilijo lastne misli, vam je ukazala, da morate neprenehoma misliti le nanjo. Videla sem, da trpite in se branite, toda bilo je zaman. Ubrani se je niste mogli. Opazovala sem dalje: niti za trenutek vas nisem izpustila izpred oči. Priljučkovala sem vašim nemirnim sanjam, opazovala vašo pot v Semosov park in njen prihod ter slišala besede, ki sta jih govorila. Takrat se je posluževala svojih aparatov, toda moji so bili močnejši, premagali so vpliv njenih in ko sem videla, da bi kmalu dosegla to, kar je hotela, sem vas otrpnila.

»Torej je bilo vse tako, kakor sem si mislil. Slutil sem, da ste me rešili le vi. Hvala vam, princesa!«

»Sedaj se meša njena divja ljubezen s prvim sovraštvom do vas in z željo po maščevanju. Bodite previdni in izogibajte se je. Sicer vam bom stala vedno ob strani. Čuvala bom nad vami kakor angel varuh. Nikoli ne bom dovolila, da bi izvršila svoje črne naklepe.«

»Bojim se je, princesa. V globini du-

še slutim, da bo ona vir vsega gorja, ki ga bova morala prestati. Vse bi bilo dosti lažje in lepše, če ne bi bilo nje.«

»Tudi jaz mislim tako. Toda kljub temu upam, da bo najina ljubezen močnejša kakor njena zloba. Mar ne bo?« je pripomnila in se ga znova oklenila.

»Bo!« je pritrdil Doljan, jo stisnil k sebi in zopet poljubil.

Ko je Doljan zapuščal Intelo je bil ves omamljen od sladke sreče, ki mu jo je vzbujal v srcu prvi sestanek z žensko, ki jo je ljubil z vsem svojim žarom mladosti. V tej sreči je kakor v neprodni megli tonila misel na Morajo, izginjal je strah pred njo in se umikal mogočni veri, da more ljubezen, ki je tako silna, premagati vse ovire, pa naj bi bile še tako velike. Zavedal se je, da ljubi najlepšo žensko na svetu in da ljubi tudi ona njega z enako globoko, odkrito in nesebično ljubeznijo. Ves svet je bil njegov; zdelo se mu je, ko da hodi po začaranem svetu in sijejo nanj vsa solnca ogromnega vesolja. Bil je srečen, tako neskončno srečen, kakor še nikoli v svojem do tedanjem življenju.

XXII.

Doljan ni bil samo srečen, ampak tudi miren. Vedel je, da ga ljubi najlepše dekle in da čuva nad njim. Bil je varen

pred Morajo in vsemi drugimi nevarnostmi, zato se je tem lažje posvetil svojemu delu. Študiral je v osrednji knjižnici, zabaval se s svojimi prijatelji in znanci in se na skrivaj sestajal z Intelo.

Poleg študije zgodovine so ga najbolj zanimala tehnična vprašanja, ki so omogočala podmorskemu ljudstvu življenje in napredek. Poznal je že mnogo, marsikatera stvar pa mu je bila še neznanca. Tako je nekega dne vprašal prijatelja Soralifisa, kako je mogoče, da ogromne vodne mase oceana s svojim silnim pritiskom ne zdrobijo obokov ulic in trgov Oceanopolisa.

»Zdelo se mi je, da me boste nekoč vprašali po tej skrivnosti,« je odgovoril Soralifis z veselimi smehljajem na obrazu. »Prepričan sem, da ni nikogar na površini zemlje, ki bi si mogel sploh zamisljati možnost gradnje mest v takih podmorskih globinah. Preden vam pa razložim to skrivnost, vas vabim na kratek izprehod v one prostore, ki se razprostirajo nad našimi ulicami in trgi.«

»So mar tam tudi še kakšni prostori?« je vprašal začudeno Doljan.

»Seveda so. Pojdite samo z menoj, pa boste doživeli nekaj, kar vas bo nenavadno presenetilo!«

»Z največjim veseljem.«

»Potem pojdiva takoj. Naveličal sem se dela in bi se rad za nekaj časa otresel knjižničnega prahu in vsakdanjih misli.«

Po teh besedah sta odšla Doljan in Soralifis iz poslopja knjižnice na ulico in po njej skozi Semosov park do nekega zelo močno zidanega poslopja, ki je bilo

zavarovano s kovinskimi vrati. Soralifis je pozvonil in čez nekaj časa so se vrata odprla ter spustila oba prijatelja v poslopje, ki je bilo morda v vsem Oceanopolisu najvažnejše.

»Zavedati se morate,« je dejal Soralifis Doljanu, »da stojiva na kraju, kjer bi mogel en sam človek s kratkim gibom roke uničiti vse podmorsko mesto in njegovo življenje.«

Doljan je začudeno pogledal svojega prijatelja. Njegovih besed ni razumel.

»Tu je centrala za premagovanje zemeljske privlačnosti,« je nadaljeval Soralifis.

Med tem pogovorom se jima je pa tudi že približal stasit moški, zelo odločnih potez ter ju pozdravil.

»Pozdravljeni, prijatelj Soralifis,« je vzkliknil. »Kakšni posli so vas pripeljali k nam?«

»Rad bi malo pozabil na svoje stare knjige,« je odvrnil Soralifis. »Mimo tega želim seznaniti našega novega meščana z vašo skrivnostjo.«

»Našega novega meščana?«

»Da, gospoda doktorja Danila Doljana, katerega vam tu predstavljam.«

»Iskreno me veseli, da vas morem sprejeti v svojem podjetju, dragi doktor. Moje ime je Nefretitis.«

»Prijatelj Soralifis mi je dejal,« je rekel Doljan, »da je tu najvažnejša naprava Oceanopolisa.«

(Dalje prihodnjič.)

Mehanizem iznajdbe in mehanizem narave

LETANJE Z LETALI V VZPOREDITVI Z LETANJEM PTIC.

Odkar se je človeku posrečilo ponoviti Prometejev poskus, ne da bi ga bogovi za to kaznovali, je postal sila prevzet in ponosen. Neki učenjak je zapisal, da je aeroplan v vsakem pogledu najpopolnejši člen v verigi letajočih bitij. To pomeni, da lastovka tudi leta, da bi se pa morala učiti od aeroplana. To je šala. Če pa razmišljamo o ptičjem letanju po ustaljenih in preizkušenih pravilih, veljavnih za aeroplan, pridemo do zaključka, da leta ptič proti tem pravilom, to se pravi, da bi prav za prav ne smel leteti. In to ni šala. Do tega zaključka pridemo nujno, če zasledujemo dokaze, ki jih je zbral dr. Emil Batauld v knjigi »Skrivnost in paradoks ptičjega letanja«.

Učenjak L. Honleigne poenostavlja problem ptičjega letanja na njegove osnovne prvine in razpravlja izključno o tako zvanem veselnem letanju v popolnoma mirnem zraku. V tem primeru je namreč zaporedno plahutanje s krili edini vzrok, da se ptič drži v zraku in premika naprej. Z vsakim zamahom povzroča krilo pritisk, kakor veslo v vodi, in s tem dobi leteče bitje hitrost, ki zadostuje za ravnotežje med njegovo težo ter odporom zraka, ki pritiska na površino telesa in razpetih kril. Eden najboljših dokazov, ki so prišli učenjaki na njegovi podlagi do splošnih mate-

matičnih vzorcev ptičjega letanja, je Mareyev kinematografsko beleženje letanja galeba s temeljito študijo kapitana Laboureta.

Galeb, ki tehta 620 gramov, se poganja s pomočjo propulzivnega delovanja kril naprej s horizontalno hitrostjo povprečno 6,5 m v sekundi (minimum 5,7, maksimum 7,2 m). Površina telesa in razpetih kril znaša 20 kvad. decimetrov. Če apliciramo na to površino in hitrost zakone zračnega odpora, ki velja za letala, vidimo, da je zračni tlak, ki ga mora omenjena površina pri omenjeni hitrosti premagati, 670 g, torej približno toliko, kolikor znaša telesna teža. S tem je rečeno, zakaj se galeb drži v zraku in premika naprej, obenem pa lahko iz tega sklepamo, da veljajo bežni aerodinamični vzorci za ptičje letanje enako, kakor za letanje letal.

Pa pojdemo dalje in vprašajmo se, kolikšen trud zahteva ta veselni polet. Odgovor se glasi, da presega delo, ki ga mora galeb opraviti, nekaj nad 7 kgm v sekundi (kilogrammeter je delo, ki ga moramo opraviti, če hočemo dvigniti 1 kg 1 meter visoko). Da si olajšamo primerjavo med zadevnim delom težjih ali lažjih živali, moramo prevesti to skupno delo na delo, odpadajoče na 1 kg ptičje teže. Pri galebu pridemo tako do 11 kgm v sekundi. Inže-

njer Navier trdi, da predstavlja 17 letetih lastovk 1 konjsko silo, ali z drugimi besedami, da opravi kilogram lastovke v sekundi delo enako 100 kgm.

Zdaj pa primerjajmo energijo letajočih bitij z energijo drugih živali. V tem pogledu imamo največ podatkov pri konju in človeku. 750 kg težek konj opravi v posebno ugodnih razmerah v sekundi delo, enako 75 kgm, kar odgovarja desetini kgm na kilogram njegove teže. To je pa visok maksimum normalnega napora, ki ga vzdrži največ osem ur nepretrgoma. Glede človeka pravi Lefev, da izkušnje dokazujejo, da lahko prehodi dobro treniran človek v 15 urah 72 km, ne da bi se posebej utrudil, 4800 m v hrib in 4800 m na vzdol, kar odgovarja približno milijonu kgm ali 20 kgm v sekundi. Pri 75 kg težkemu človeku odgovarja to 0,26 kgm na kg njegove teže. To je maksimum, kajti vsak bo priznal, da človek, ki opravi v enem dnevu delo enako vzponu in sestopu z Montblanca, »ne da bi se preveč utrudil« in da drugi dan znova začne, da tak človek ni navaden pešak.

Iz tega sledi, da je normalna povprečna energija, ki se zahteva od letečega ptiča, deset- do stokrat večja od energije, ki jo lahko pričakujemo od človeka ali konja. Vsiljuje se vprašanje, odkod dobivajo ptice energijo, o kakršni se človeku in drugim sesavcem niti ne sanja. Nekateri si razlagajo ta pojav z dozdevno premočjo ptičjega živčnega sistema. Batauld pa dokazuje, da je človek glede razmerja, teže, mi-

šic napram celotni telesni teži na boljšem, kakor golob. Morda so pa ptičje mišice kvalitativno boljše. Fiziologija nasprotuje tej hipotezi. O premoči ptičjega mišičevja ne priča niti anatomija, niti bilanca kemičnih reakcij. Ena lastnost pa daje ptičji mišici prednost pred vsemi drugimi, namreč hitrost, s katero se krči. Vendar pa moramo reči: Če velja aerodinamični zakon tudi za ptičje letanje in če ima ptica take mišice, kakršne v resnici ima, bi ne smela letati. In vendar leta.

Batauld pojasnjuje ta paradoks s tem, da po krivici apliciramo veliki aerodinamični zakon na ptičje letanje. Vse kaže, da se uveljavlja v ptičjem letanju drugačen mehanizem, kakor je oni, ki vodi k letanju aeroplanov in da vodi do tega mehanizem drugi zakon, kakor mehanizem letanja aeroplanov. Glavni vzrok te razlike je deloma teža krila, ki je pri pticah mnogo manjša, kakor pri aeroplanu, deloma pa hitrost, s kakršno se lahko ptičje mišice krčijo. Batauld trdi, da se lahko mišica ptičjega krila skrči odnosno raztegne v eni sekundi do 200 krat. Res je, da proizvajajo leteča ptica mnogo večjo energijo od kateregakoli drugega bitja, toda naša pomota je v tem, da smatramo, da proizvajajo ptica energijo nepretrgoma. resnici pa je ne proizvajajo nepretrgoma, temveč v presledkih, kar ji omogočajo baš omenjene lastnosti krilnega mišičevja. V splošnem zahteva ptičje letanje mnogo manj energije, kakor letanje aeroplana. Narava ne pozna propelerja, to- da zra si pomagati tudi brez njega.

Mali oglasi

Razno

TRAJINI KODRI 100.— DIN z najboljšim preparatom, takoj valovi brez vode, izdeluje Marica Požar, Gledališka frizerka, Vetrinjska ul. 11. 2654

MARTIN SAFRAN, sobo-, črkoslikar, pleskar in ličar, Maribor, Slovenska ul. 16, prevzema vsa v to stroko spadajoča dela ter jih izvršuje dobro in poceni. 1664

RADI OPUSTITVE TRGOVINE oblastveno dovoljena razprodaja L. Ornik, Koroška cesta 9, Izrabite to izredno priliko! 2307

Prodajam

TRICEVNI RADIO NORA prodam za 2000 Din. Avberšek, Državna cesta 24. 2655

RADI SELITVE prodam štedilnik, otomano in 3 stolice. Vprašati: Frankopanovca ulica 61. I. 5003

OTROŠKI VOZIČEK, dobro ohranjen, poceni na prodaj, Delavska ulica 9. 2649

Kupim

ZLATO, zlatnike in platin kupuje po najvišjih dnevnih cenah Mariborska alinerija zlata. Orožnova ulica 8. 2642

Stanovanje

TRI DO ŠTIRI

sobno stanovanje s kopalnico in vrtom v bližini parka. Trubarjeve, Ciril-Metodove, Malstrove, Prešernove, Razlagove, Aškerčeve ali Tomšičeve ulice iščem za takoj. Naslov v upravi »Večernika«. 6007

Službo dobi

GOSPODIČNE IN UČENKO za šivanje perila sprejme Simerl M., Slovenska ul. 15. 2657

Posest

HIŠE Z VRTOM po 14.000, 20.000, 25.000, 30.000, 40.000 Din prodaja Posredovalnica, Maribor, Franciškovska ulica 21. 2659

Lepa knjiga - najlepše darilo!

Priporoča se knjigarna

TISKOVNE ZADRUGE. MARIBOR
A l e k s a n d r o v a c e s t a 13